

Sanda Toma în Prințesa Luiza din „Umbra” de
Evgheni Șvart — Teatrul de Comedie

cu însuflețire, dar era primul meu spectacol: un spectacol *mare*. Nu numai ca proporții, ci și ca gânduri, ca răspunderi. Ne spuneam unul altuia: „În piesă vorbim despre socialism, despre comunism...” La estetică ascultam mai cu atenție prelegerile despre tragic, despre esența „tragicului optimist” al teatrului revoluției.

E una din acele amintiri care te urmăresc discret, dar cu al căror sunet de diapazon îți analizezi întreaga muncă.

Am jucat mai târziu într-o piesă de Arbuzov (*Ani de pribegie*) la Craiova, apoi în *A treia, patetica* a lui Pogodin. Am înfrunghiat-o pe sora lui Lenin, alături de excelentul protagonist care era Gh. Popovici-Poenaru.

A urmat prințesa Luiza din basmul lui Șvart. Un basm, o metaforă de mare amploare cu eroi mitici, cu aluzii la oameni ai lumii contemporane, subteran fremătind însă de idealurile revoluției. Acum, soția lui Platonov...

În toate, m-am lăsat pătrunsă de emoția „ceasurilor de început”, de marea semnificație a faptului că noi, generația acestor ani atît de generos răsplătită, am început teatrul Mare cu teatrul Revoluției.

Sanda Toma

IZVORUL: POEMUL LUI OCTOMBRIE

Un program de sală vechi, găsit în fund de sertar. Bătut la mașină. Modest la prima vedere, ascunde în el un filon de aur: generația de frunte a teatrului românesc de azi. Tinăr regizor debutant, aveam în distribuție pe „elevii”: Silvia Popovici, Sanda Toma, Amza Pellea, Gh. Cozorici, George Constantin, Victor Rebengiuc, Constantin Rautchi, Ion Buleandră și ...Geo Saizescu. Rolul Femeii-comisar, căci de *Tragedia optimistă* e vorba, îl jucau paralel Anca Verești și Draga Olteanu. (Interesant e că C. Rautchi a jucat *Marinarul răgușit* în trei ediții succesive, în trei spectacole — la Craiova, la Teatrul Național din București). Învătam cu toții teatrul. Și revoluția. Din Lenin. Din teatrul revoluției. După seminariile de socialism științific și materialism dialectic, urcam pe scenă și încercam să evocăm suflul revoluției. Foarte tinăr profesor, mai bine zis asistent, lucram în apropierea unor mari personalități — profesorii Aura Buzescu și N. Băltățeanu. Erau însă la fel de tineri ca mine, pentru că eposul teatrului revoluției îi însuflețise. Dincolo de textul dramatic, de eroi, de situații, eram dedicați unuia din cele mai importante evenimente ale omenirii. Metoda lui Stanislavski, teatrul lui Nemirovici-Dancenko, Meyerhold, nume noi pentru noi, bogate izvoare de studiu. Poate, de atunci își trage rădăcinile patosul spectacolelor mele, despre care s-a scris, poate aici

Scenă din „Poemul lui Octombrie” de Vl. Maiakovski, prezentat de studenții Institutului de Teatru „I. L. Caragiale”

stă dorința de a sluji textul cu respect și dăruire. Lucrarea mea de examen de stat a constituit-o *Tragedia optimistă*.

Cei din urmă, la Teatrul Național, apoi *Prima întâlnire*. Romantismul revoluționar, patetismul contemporan și afirmarea unui autentic talent convertit spre acest gen de teatru: Leopoldina Bălănuță.

Teatrul acesta, copt sub soarele revoluției, mi-a dat mereu alte și noi satisfacții. Din toate, viu amintirii mele rămâne, rămâne mereu, spectacolul căruia m-am dăruit cu toată energia și ardoarea: *Poemul lui Octombrie*. În cadrul Institutului de teatru, jucau foarte mulți studenți. Printre ei: Eugenia Dragomirescu, Traian Stănescu, Gh. Dinică ș.a.... Versul frânt, abrupt, tăiat în rocă al lui Maiakovski devenea teatru agitatoric. Cu puști de lemn, dar inimi de foc, tinerii interpreți erau, ca și eroii lor, gata să-și dea viața pentru socialism. Noi toți găsisem în cadența versurilor, cadența pașilor revoluției. Era în ziua de 2 mai 1960 — aniversarea lui Lenin! Interpreții erau un monolit, personalitățile lor se convertiseră într-un fluviu incandescent. Din acest suvoi s-au ridicat personalități, s-au afirmat voci originale în teatru.

Anii au trecut, adolescenții au devenit tineri, maturi... Ne regăsim la izvorul *Poemului lui Octombrie*!